Συνέντευξη του Ελευθέριου Βέτσιου στον Ελπιδοφόρο Ιντζέμπελη

Η μελέτη της Ιστορίας είναι πάνω απ' όλα πάθος

ΕΡ. Από πότε ξεκινήσατε να γράφετε;

ΑΠ. Η συγγραφική μου δραστηριότητα άρχισε στα 1995 όταν και δημοσίευσα στο περιοδικό «Σκουφάς» την πρώτη μου ιστορική μελέτη με τίτλο «Το εμπόριο στην περιοχή της Άρτας στους Ύστερο – Μεσαιωνικούς χρόνους 13ος – 15ος αι.». Στη συνέχεια ακολούθησε η συγγραφή και άλλων ιστορικών εργασιών, γιατί πιστεύω ότι η Ιστορία δεν κλείνεται στα χρονοντούλαπα και δεν διδάσκεται μόνο στις τάξεις και στα αμφιθέατρα. Η Ιστορία είναι η καθημερινότητά μας, οι πράξεις μας, η συμπεριφορά μας. Είναι λογοτεχνία, γνώση, πολιτική συνείδηση και πάνω απ' όλα παιδεία. Είναι τελικά πολλές ιστορίες.

ΕΡ. Τι είναι αυτό που σας κάνει να γράφετε και να εμπνέεστε; Μήπως η γραφή είναι ένα ασίγαστο πάθος;

ΑΠ. Η μελέτη της Ιστορίας είναι πάνω απ' όλα πάθος. Εάν η καρδιά σου φτερουγίζει όταν βρίσκεις ένα σημαντικό βιβλίο. Εάν η αδρεναλίνη σου εκτοξεύεται στα ύψη όταν ανακαλύπτεις ένα νέο ιστορικό τεκμήριο. Εάν δεν ησυχάζεις μέρα και νύχτα μέχρι να βρεις έστω και μια μερική λύση στο ιστορικό ζήτημα που σε βασανίζει. Εάν διασκεδάζεις διαβάζοντας τα ευτράπελα της Ιστορίας. Εάν νοιώθεις απέραντη αγαλλίαση όταν ολοκληρώνεις μια ιστορική σου εργασία, τότε είσαι πλασμένος για την Επιστήμη και την Τέχνη της Ιστορίας. Θα σας αναφέρω ένα γεγονός για να κατανοήσετε καλύτερα αυτό που λέω.

Κάποτε ένας νεαρός συγγραφέας επισκέφθηκε τον Άντον Τσέχωφ με σκοπό να τον παρακαλέσει να διαβάσει τα πρωτόλειά του. Ήθελε να του πει ο μαιτρ την γνώμη του πριν αρχίσει να ψάχνει εκδότη για τα κείμενά του. Ο Τσέχωφ, που ήταν γιατρός, τον κοίταξε προσεκτικά από την κορφή μέχρι τα νύχια και τον ρώτησε:

- Υποφέρετε καθόλου νεαρέ μου;
- Όχι, απάντησε εκείνος παραξενεμένος
- Μήπως σας πονάει ποτέ το κεφάλι σας;
- Καθόλου, είπε πάλι απορημένος ο νέος
- Κοιμάστε καλά και ήσυχα κάθε βράδυ;
- Μα βέβαια, μαιτρ, είπε ο νεαρός, δεν έχω καμία ανησυχία. Αλλά δεν ήρθα εδώ για να με εξετάσετε, τα γραπτά μου ήθελα να δείτε!
- Αχ, νέε μου. Δεν χρειάζεται να διαβάσω τα γραπτά σας. Εάν δεν υποφέρετε, δεν πονάτε και δεν ξενυχτάτε ανήσυχος, τότε τα γραπτά σας δεν αξίζουν τίποτα. Γυρίστε στο σπίτι σας και ασχοληθείτε με κάτι πιο πεζό από την συγγραφή.

ΕΡ. Πριν από λίγα χρόνια εκδόθηκε η ιστορική μελέτη «Η διπλωματική και οικονομική παρουσία των Βενετών στην περιοχή της Άρτας κατά τον 18ο αιώνα» από τις εκδόσεις Αντ. Σταμούλη. Ποιος ήταν ο λόγος που τη γράψατε;

ΑΠ. Η Άρτα, σημαντικό διοικητικό και εμπορικό κέντρο, διαδραμάτισε κατά τον 18 αιώνα σπουδαίο ρόλο και βαθμιαία αναδείχθηκε σε ένα από τα πιο αξιόλογα εμπορικά κέντρα της Ηπείρου. Σ' αυτό συντελούσε η γεωπολιτική της θέση, εφόσον βρισκόταν στο κέντρο μιας πλούσιας αγροτικής περιοχής με καλές επικοινωνίες. Στόχος της εργασίας ήταν να διαπιστωθεί η ποιότητα και η έκταση της βενετικής παρουσίας στην περιοχή της Άρτας και να αναδειχθούν οι εμπορικές επαφές μεταξύ Βενετίας και Άρτας, που αναπτύχθηκαν, κατά τον 18ο αιώνα, σε μια τελευταία προσπάθεια της άλλοτε ισχυρής οικονομικής Γαληνότατης Δημοκρατίας να παρατείνει τη ζωή της αντλώντας από τις παραδοσιακές πηγές ενέργειάς της, το εμπόριο και τη βιοτεχνία, ώστε να συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη Μεσόγειο εκείνη την εποχή.

ΕΡ. Μέχρι τώρα ξέραμε για την ύπαρξη Γαλλικού προξενείου στην Άρτα. Αλήθεια πόσα προξενεία είχε η Άρτα εκείνη την εποχή;

ΑΠ. Η προξενική εκπροσώπηση των άλλων, εκτός της Βενετίας και της Γαλλίας, ευρωπαϊκών κρατών που εμπορεύονταν στην περιοχή της Άρτας δεν ήταν ούτε συστηματικά οργανωμένη ούτε συνεχής. Η εκπροσώπηση των περισσότερων κρατών είχε ανατεθεί κυρίως σε Έλληνες, λόγω των γνωριμιών και συγγενικών δεσμών που είχαν αυτοί στην περιοχή, αλλά και γενικότερα λόγω της προτίμησης που τύχαιναν από τους ντόπιους εμπόρους. Συχνά, μάλιστα, το ίδιο πρόσωπο εκπροσωπούσε περισσότερες από μία χώρες.

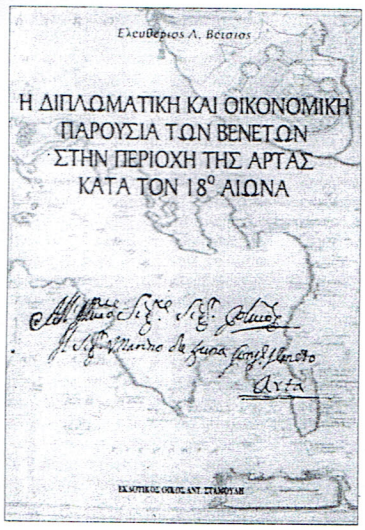

Προξενική εκπροσώπηση στην Άρτα είχαν κατά χρονικά διαστήματα η Νάπολη (Βασίλειο των Δύο Σικελιών), το Λιβόρνο, η Ραγούζα, η Αυστρία, οι Κάτω χώρες, η Δανία, η Αγγλία και η Ρωσία.

ΕΡ. Αναφέρετε σημαντικά στοιχεία για την περιοχή και γενικότερα για την Ήπειρο. Πως τα συγκεντρώσατε και πόσα χρόνια κάνατε για να γράψετε τη μελέτη σας;

ΑΠ. Η συγκέντρωση του υλικού ήταν ένα δύσκολο ζήτημα. Ο ιστορικός που μελετά τη νεότερη ιστορία θα πρέπει να περάσει από τη διαδικασία της αρχειακής έρευνας, να αποκτήσει δηλαδή και ιστοριοδιφική εμπειρία προσπαθώντας να βρει και να προσκομίσει νέα και άγνωστα στοιχεία. Διαφορετικά δε θα είναι ένας ολοκληρωμένος επαγγελματίας ιστορικός ερευνητής, αλλά μόνο ένας θεωρητικός της Ιστορίας. Το κύριο αρχειακό υλικό το συγκέντρωσα από τα αρχεία της Βενετίας. Είναι ένα από τα πλουσιότερα αρχεία στον κόσμο, με 300 περίπου αίθουσες εγγράφων, με μακρόχρονη παράδοση και καλή οργάνωση. Επικέντρωσα το ενδιαφέρον μου κυρίως στις αρχειακές σειρές του Archivio di Stato di Venezia (ASV). Εκτός όμως από το κρατικό αρχείο, υλικό για την εργασία μου βρήκα και στην βιβλιοθήκη του Δημοτικού Μουσείου Correr (Biblioteca del Museo Civico Correr). Η συγκέντρωση του αρχειακού υλικού, η μεταγραφή του (απαιτούνται γνώσεις παλαιογραφίας) και η συγγραφή της εργασίας διήρκησε 5 περίπου χρόνια.

ΕΡ. Η μελέτη σας κυκλοφόρησε ως βιβλίο από τις εκδόσεις Αντ. Σταμούλη. Ποια ήταν η απήχηση του αναγνωστικού κοινού;

ΑΠ. Το αναγνωστικό κοινό υποδέχθηκε με ιδιαίτερη θέρμη το βιβλίο. Θα έλεγα ότι η γνώση της Ιστορίας, θεωρητικά τουλάχιστον, επηρεάζει την οπτική μας, αφού, παρατηρώντας τη ροή της, κάνουμε ένα βήμα πίσω και γινόμαστε παρατηρητές των τρεχόντων γεγονότων. Και με την απόσπαση αυτή, με την επιλογή της αποστασιοποιημένης παρατήρησης, μπορούμε να δράσουμε πιο νηφάλια και θετικά. Το βιβλίο επίσης προτάθηκε από τη Γενική Συνέλευση του τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Παιδαγωγικής Σχολής του Α.Π.Θ. να διδαχθεί και να διανεμηθεί στους φοιτητές στα πλαίσια του μαθήματος Ιστορία Βόρειου Ελληνισμού ΙΙ στο ΣΤ εξάμηνο του Προγράμματος Σπουδών.

ΕΡ. Κατά τη γνώμη μου η μελέτη σας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Έχετε κάνει καμία παρουσίασή της στην Άρτα;

ΑΠ. Δυστυχώς δεν έχω κάνει κάποια παρουσίαση της μελέτης μου στην Άρτα. Ευελπιστώ όμως στο εγγύς μέλλον να οργανωθεί μια παρουσίαση ώστε να παρουσιαστεί αυτό το σημαντικό ιστορικό υλικό που αφορά την ιστορία της πόλης στο ευρύ κοινό.

ΕΡ. Απουσιάζετε χρόνια από την Άρτα. Παράλληλα όμως συμμετέχετε σε συνέδρια που αφορούν την Άρτα αλλά και την Ήπειρο. Ποια είναι τα στοιχεία που σας γοητεύουν από τον γενέθλιο τόπο;

ΑΠ. Μια από τις πιο σημαντικές πηγές έμπνευσής μου είναι ο τόπος που γεννήθηκα και τα πρώτα βιώματα που είχα στη ζωή μου σε αυτόν τον τόπο. Ξεκινώντας το συγγραφικό μου έργο ήταν φυσικό να ζωντανέψω στις μελέτες μου εποχές από την πλούσια ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας μου, της Άρτας. Προσπάθησα να είμαι ειλικρινής και αντικειμενικός, χωρίς να αποσιωπώ ή να παραποιώ τα ιστορικά γεγονότα εξυπηρετώντας κάποια ιδεολογία. Άλλωστε το παρελθόν ενός τόπου είναι το θεμέλιο πάνω στο οποίο στηρίζεται το παρόν και χτίζεται το μέλλον. Μεταφέρει μνήμες, συναισθήματα, πλάθει συνειδήσεις, δημιουργεί την εθνική ωριμότητα και τον αναγκαίο γόνιμο προβληματισμό.

ΕΡ. Η οικονομική κρίση επηρέασε και το αναγνωστικό κοινό. Συνεχίζει να διαβάζει ο μέσος αναγνώστης;

ΑΠ. Το βιβλίο, παρά το γεγονός ότι δεν είναι σε καμία περίπτωση καταναλωτικό προϊόν, αλλά πολιτιστικό αγαθό και σε πολλές περιπτώσεις ένας πνευματικός οδηγός απολύτως απαραίτητος για να κατανοήσουμε τον σύγχρονο κόσμο, δέχτηκε την ολομέτωπη επίθεση της οικονομικής κρίσης σημειώνοντας μεγάλες απώλειες στις πωλήσεις στην ελληνική αγορά. Το ιστορικό βιβλίο όμως πιστεύω ότι είναι μια άλλη κατηγορία στην αγορά του βιβλίου. Είτε ως ιστοριογραφία, είτε ως λογοτεχνικό είδος, είτε με τη μορφή βιογραφιών, μελετών διεπιστημονικών και άλλων, η Ιστορία είναι παντού. Αυτό που μπορούμε να πούμε ότι έχουμε σήμερα ως νέο στοιχείο είναι αφενός ότι ως αναγνώστες, καθώς η κοινωνία δοκιμάζεται μέσα από την ανατροπή όλων αυτών που θεωρούσαμε δεδομένα, νιώθουμε ότι ζούμε "ιστορικές στιγμές", με όλο το βάρος της έκφρασης αλλά χωρίς καμιά δόξα, και στρεφόμαστε στην Ιστορία με την ελπίδα ότι θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε αυτό που μας συμβαίνει και να προβλέψουμε αυτό που μας περιμένει.

ΕΡ. Είναι η ιστορική γραφή μια μορφή τέχνης που θα μπορέσει να δημιουργήσει πυρήνες αντίστασης για να ξυπνήσει ο αναγνώστης και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα με άλλη ματιά;

ΑΠ. Η Ιστορική γραφή είναι μια τέχνη-ποταμός όπου κάθε εποχή δημιουργεί τις δικές της προσχώσεις. Η Ιστορία ποτέ δεν πεθαίνει! Κι αυτό γιατί έχει τη δύναμη να ανασταίνεται. Και να μεταμορφώνεται. Και να επαναπροσδιορίζεται. Αυτό είναι που την κάνει ενδιαφέρουσα όλο και περισσότερο στα μάτια μας. Σε περιόδους όπως η δική μας ρευστές και κρίσιμες η ιστορία βρίσκεται στο επίκεντρο. Οι άνθρωποι γυρίζουν σ' αυτήν για δυο εντελώς αντίθετους λόγους: Άλλοι για να ξαναβρούν τους χαμένους ήρωες πιστεύοντας ότι θα πατήσουν σε στέρεο έδαφος. Και άλλοι –όσοι έχουν ακόμη τη μανία να σκέπτονται- για να την αποδομήσουν. Και να την επαναπροσδιορίσουν. Καινούρια στοιχεία έρχονται στο φως που καταρρίπτουν τα στερεότυπα και τις νοσταλγικές μνήμες. Ο ιστορικός ανασηκώνει το πέπλο μυστηρίου που τη σκεπάζει και βγάζει στο φως το παρασκήνιο. Το προβάλλει στη σημερινή εποχή και ανακαλύπτουμε όλοι με δέος ότι ναι, πράγματι η ιστορία επαναλαμβάνεται. Μόνο που τώρα πλέον γνωρίζουμε την αιτία. Που δεν είναι άλλη από τη φύση του ανθρώπου. Που παλεύει ακατάπαυστα να γίνει ο ίδιος θεός. Μιλώντας για την ιστορία πάντοτε μιλάμε για το σήμερα. Μέχρι στιγμής έχουμε κατορθώσει να την κατανοήσουμε. Το ζητούμενο στο μέλλον είναι να κατορθώσουμε – εφόσον πλέον ξέρουμε- και να αποφύγουμε τις κακοτοπιές της.

ΕΡ. Σήμερα βλέπουμε πολλούς νέους συγγραφείς να εκδίδουν μυθιστορήματα και ποιήματα. Όλες αυτές οι εκδόσεις βοηθούν να αναδειχτούν νέοι συγγραφείς και να ακουστούν νέες ιδέες;

ΑΠ. Μακάρι να υπάρχουνε άπειρες εκδόσεις, άπειρες θεατρικές παραστάσεις, χιλιάδες βιβλία... Το αντίθετο θα με φόβιζε....Μακάρι οι εκδόσεις να κρατηθούν τα δύσκολα χρόνια που διανύουμε και να δώσουνε ευκαιρίες σε προτάσεις και όχι σε επαναλήψεις... Αν υπάρχουνε προτάσεις θα υπάρχουνε και ευκαιρίες ανάδειξης.

ΕΡ. Είστε από τους ανθρώπους που τους αρέσει να ονειρεύονται και να κάνουν σχέδια για το μέλλον;

ΑΠ. Ο Walt Disney είχε πει "Αν μπορείς να το ονειρευτείς, μπορείς και να το κάνεις". Ως παιδιά ονειρευόμασταν, φανταζόμασταν, καταστρώναμε σχέδια. Δεν είχε σημασία κατά πόσο ήταν εφικτά αυτά τα σχέδια. Δεν ήταν αυτό το νόημα, η ουσία. Η ονειροπόληση ήταν διασκεδαστική. Μας έκανε να προσδοκούμε κάτι, να περιμένουμε κάτι. Η ρεαλιστικότητα ή όχι του ονείρου μας, του στόχου μας, λίγο μας επηρέαζε, λίγο μας φόβιζε. Μεγαλώνοντας και περνώντας πλέον στην ενηλικίωση, δυστυχώς προσγειωθήκαμε απότομα. Τα μαζέψαμε τα όνειρα μας. Περιοριστήκαμε στο εφικτό, στο βατό, στο ευκόλως πραγματοποιήσιμο. Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που βλέπουμε την καινούργια πραγματικότητα. Αν πάψουμε να ονειρευόμαστε, αν πάψουμε να κάνουμε σχέδια αν συμβιβαστούμε στα μικρά και στα αδιάφορα, δεν πρόκειται να βρεθεί μπροστά μας αυτό που πραγματικά μας αξίζει και μας γεμίζει. Η διαρκής και επίμονη αισιοδοξία είναι αυτή που θα πολλαπλασιάσει την δύναμη μας και θα μας οδηγήσει στο στόχο μας. Πρέπει να κρατηθούμε γερά επάνω της και να μη χάσουμε την πίστη μας για τα όνειρα μας. Είναι αυτά που μας κρατάνε ζωντανούς.

ΕΡ. Τι θα απευθύνατε στους αναγνώστες μας;

ΑΠ. Ο Λαμαρτίνος είχε πει πως η ιστορία μάς διδάσκει τα πάντα, ακόμα και το μέλλον, και ο Αριστοτέλης πως για να καταλάβεις κάτι, πρέπει να παρατηρήσεις το αρχικό του στάδιο και την εξέλιξή του. Αυτό επιτυγχάνεται μόνο με τη γνώση της ιστορίας. Για να κατανοήσουμε τους καιρούς μας αλλά και αυτούς που έρχονται, τι σχεδιάζεται δηλαδή για το μέλλον της νέας γενιάς, θα πρέπει να είμαστε γνώστες του παρελθόντος. Όλα είναι μια αλυσίδα, και δεν υπάρχει σπασμένος κρίκος. Μάνο όποιος γνωρίζει παγκόσμια ιστορία και γεωπολιτική μπορεί να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους έχουμε βρεθεί σήμερα σε αυτή τη δυσχερή θέση, γιατί οδηγήθηκαν εδώ τα πράγματα.